

بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی از طریق افزایش کارایی بانک بر

ریسک پذیری بانکهای فعال در بورس تهران

مهدیس نیکزاد قادیکلایی^۱، سیده حمیرا موسوی^۲، سید محمد میر محمدی شکتائی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۱۵

چکیده

فعالیت بانکهای فعال در بازار سرمایه به جهت تاثیر در هر دو بازار پول و سرمایه از درجه بالایی از اهمیت برخوردار است. این اهمیت هم برای سرمایه گذاران، هم برای بانکها و هم در ابعاد کلان برای اقتصاد کشور درخور توجه است. از این رو شناخت شاخص های موثر بر بهبود عملکرد و کارایی آنها همواره مورد توجه فعالان بازارهای پول و سرمایه بوده است. از این منظر، این تحقیق با هدف بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی از طریق افزایش کارایی بانک بر ریسک پذیری بانکهای فعال در بورس تهران انجام شده است. تحقیق حاضر یک تحقیق از نوع همبستگی توصیفی است که به جهت نوع هدف، تحقیقی کاربردی محسوب می شود. داده ها از نوع پانلی بوده و برای بررسی اثر میانجی از تکنیک بارون و کنی، استفاده شده است. نرم افزار مورد تحلیل ایویوز نسخه نهم بوده است و پایگاه گردآوری داده ها، سایت کدال و نرم افزار ره آورد نوین است. بر اساس نتایج به دست آمده مشخص شده است که اثربخشی کمیته حسابرسی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم و از طریق افزایش کارایی بانگ بر ریسک پذیری بانکها تاثیر مثبت و معناداری دارد.

واژگان کلیدی: ریسک پذیری، کارایی عملکرد، اثربخشی کمیته حسابرسی

^۱مدرس مؤسسه آموزش عالی روزبهان، ساری، ایران

دانشجوی ارشد حسابرسی مؤسسه آموزش عالی روزبهان ساری ایمیل: homeyreamosavi1990@gmail.com

^۲مدرس مؤسسه آموزش عالی روزبهان ساری ایمیل: smohadammmohamadi@gmail.com

۱-مقدمه

نظام بانکی در همه نقاط دنیا تحولات درخوز توجهی را در سیستم فعالیت خود تجربه نموده است. شاخصه های داخلی و خارجی فراوانی بر چارچوب و کارایی سیستم بانکی موثر واقع شده اند. با این وجود، به رغم همگی این تحولات، همچنان سیستم بانکی منبع اصلی تأمین مالی فعالیتهای اقتصادی کشور می باشد و نقش حیات در تبادل منابع از پس اندازکنندگان به واحدهای تجاری را ایفا می نمایند (بلی و همکاران، ۲۰۲۱).

در این راستا هافمن (۲۰۱۱)، تأکید می کند، یک نظام بانکی سالم و سودآور، با قابلیت بیشتر تحمل در ریسک، به شیوه بهینه تری می تواند در برابر تلاطمات و شوک اقتصادی تاب آوری کرده و بدین ترتیب نقش موثرتری در ثبات و پایداری نظام مالی ایفا کند (فوسو و همکاران، ۲۰۱۷).

با در نظر گرفتن مطالب بیان شده، بدیهی است تعیین و توضیح شاخص های مؤثر بر عملکرد بانکها خصوصاً ریسک پذیری و به دنبال آن سودآوری نظام بانکی، از جمله زمینه های مورد توجه محققان دانشگاهی، متولیان نظام بانکی، ناظران پولی و فعالین حوزه اقتصادی است (سیف‌اللهی، ۱۳۹۶). از این رو، تحقیقات زیادی در این خصوص صورت گرفته که از آن جمله می توان به تحقیقات مولینکس و تورنتون (۲۰۱۰) و بن ناصر (۲۰۱۴)، اشاره کرد. لازم به ذکر است که تأکید زیاد بر تبیین شاخص های تاثیرگذار بر عملکرد نظام بانکی و به طور دقیق ریسک پذیری آن، به این خاطر است که سیستم مالی در اغلب کشورها، بانک محور است (بارال، ۲۰۱۵). در عین حال، به جهت خصلت مخاطره آمیز ریسک در فعالیت های اقتصادی، برای سهامداران و سرمایه گذران منجمله سپرده گذاران یا خریداران سهام بانکها و موسسات مالی، واجد اهمیت است که به کیفیت اثرگذاری ابزار کنترلی بر رفتار و عملکردهای مدیریتی در جهت کارایی بهینه ریسک پذیری دست یابند. سازوکارهایی که غالباً ذیل مفهوم راهبری شرکتی دسته بندی می شوند و یکی از اصلی ترین ستونهای آن، کمیته حسابرسی است (ال گول و همکاران، ۲۰۱۶).

بر اساس ادبیات موجود، فرض بر این است که کمیته حسابرسی بزرگتر و اثربخش تر و در عین حال مستقل، با توانایی بالاتر در ارائه مشاوره های مطلوب به مدیران، به افزایش شفافیت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی کمک شایانی می نمایند و این مسئله می تواند با

افزایش اعتماد عمومی سرمایه گذاران، ریسک عملکرد بانکها خصوصاً در زمینه ارائه تسهیلات اعتباری را کاهش دهد (بلی و همکاران، ۲۰۲۱).

در واقع می توان گفت که یک کمیته حسابرسی کارا و موثر، از چند جنبه می تواند باعث بهبود عملکرد بانک و کاهش ریسک های آن شود. نخست آنکه با بهره گیری از تخصص اعضا، به مدیران و اعضای هیئت مدیره این توانایی را خواهد داد تا در سیاست های کلان خود تصمیمات منطقی تری اتخاذ نمایند. علاوه بر این با افزایش اعتبار شرکت، اقبال سهامداران، سرمایه گذاران و مشتریان به بانک را افزایش داده و این مسئله می تواند زمینه ساز کاهش ریسک هایی همچون ریسک اعتباری باشد. با این وجود به دلیل آنکه بانکهای فعال در بازار سرمایه علاوه بر فعالیت در بازارهای پولی و مالی از ریسک های ذاتی فعالیت در بازار سرمایه نیز متاثر هستند، به طور دقیق مشخص نیست که کارایی عملکرد کمیته حسابرسی در این زمینه چگونه است. خصوصاً آنکه بسیاری از شرکتهای فعال در بازار سرمایه منجمله بانکها، التزام چندانی به استفاده از کمیته حسابرسی کارا نمی بینند (نویسنده، ۲۰۲۳).

با توجه به مطالب مطروحه و به دلیل وجود مطالعه دقیقی در این زمینه، مسئله اصلی تحقیق آن است که وجود کمیته حسابرسی در بانکهای فعال در بازار سرمایه کشور چه تاثیری بر ریسک پذیری آن داشته و نقش کارایی عملکرد بانکی در این زمینه چیست؟

۲- مبانی نظری تحقیق:

ریسک

واژه هایی ریسک مفاهیم متعددی دارد. در فرهنگ لانگمن چنین تعریف شده است: "ریسک عبارت است از احتمال وقوع چیزی بد یا نامطلوب و یا احتمال وقوع خطر است." زمانی که به تعاریف مراجعه می کنیم متوجه می شویم که هر یک از محققان به فراخور حال، تعریف مورد نظر خود را با اقامه دلایل و مباحث گسترده مطرح کرده اند. با آنکه تاکنون تعاریف متعددی از ریسک ارائه شده است می توان ادعا کرد که همه این تعاریف برای به بیان موقعیت هایی ارائه شدند که عوامل مشترکی را می توان در آنها مشاهده کرد. بدین صورت که ریسک در مواقعی مطرح می شود که نتایج عمل بیش از یک حالت بوده و تا زمان حصول و ملموس شدن نتایج دقیقاً مشخص نیست که کدام نتیجه واقع خواهد شد. مشخصه دیگر موقعیت ریسکی این است که حداقل یکی از نتایج ممکن الوقوع

میتواند پیامدهای نامطلوبی را به همراه داشته باشد. به عبارت دیگر عدم اطمینان و قرار گرفتن در معرض آن از مهمترین مشخصه های تشکیل دهنده انواع ریسک ها می باشد. در مواردی به طور کلی نتایج یک واقعه کاملاً نامشخص است و در موارد دیگر با فرض مشخص بودن شقوق مختلف بر مبنای تجزیه و اطلاعات، نتایج مورد انتظار برآورد می شود. با حرکت از سوی عدم اطمینان کامل به سمت عدم اطمینان نسبی ملاحظه می شود که میزان ریسک نیز کمتر می شود. در واقع این واقعیت با ادراک متعارف ما نیز همخوانی دارد زیرا هر چه آینده روشن تر و نامعلومی های آن کمتر باشد ریسک و خطر نیز کمتر خواهد بود (انوری، ۱۳۹۵)

کمیته حسابرسی

کمیته حسابرسی به منظور اجرای وظیفه نظارتی هیئت مدیره به ویژه در زمینه های مرتبط با کنترل های داخلی، مدیریت ریسک، گزارشگری مالی و فعالیت های حسابرسی تشکیل می شود (پیوندی و خرم، ۱۳۹۲).

کمیته حسابرسی، کمیته ای است متشکل از معمولاً سه الی هفت نفر از اعضای غیرموظف هیئت مدیره که مسئولیت نهایی نظارت بر کلیه فعالیت های مالی شرکت را بر عهده دارد. منظور از غیرموظف، اعضای از هیئت مدیره است که در عین حال که عضو هیئت مدیره هستند هیچ گونه مسئولیت اجرایی یا عملیاتی در شرکت ندارند (باقر زاده، ۱۳۸۹).

۳- پیشینه تحقیق

نوین (۲۰۲۳)، تحقیقی با عنوان «اثربخشی کمیته حسابرسی، کارایی بانک و ریسک پذیری: شواهد در کشورهای آسه آن»، انجام دادند. این مطالعه به بررسی رابطه متقابل بین اثربخشی کمیته حسابرسی، کارایی بانک و ریسک پذیری در هفت کشور آسه آن برای دوره ۲۰۱۰-۲۰۱۹ می پردازد. با استفاده از روش حداقل مربعات سه مرحله ای (SLS^۳)، محققان با بررسی مکانیسم پشت این رابطه به ادبیات رابطه بین اثربخشی کمیته حسابرسی و ریسک پذیری بانک کمک می کنند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که اثربخشی کمیته حسابرسی از طریق افزایش کارایی بانک، ریسک پذیری بانک را کاهش می دهد. این مطالعه همچنین نشان می دهد که ارتباط بین اثربخشی کمیته حسابرسی و

ریسک پذیری بانک دوسویه است، یعنی اثربخشی بالاتر کمیته حسابرسی باعث کاهش ریسک می شود و بالعکس.

وانگ و سان (۲۰۲۳)، در تحقیقی به بررسی ویژگی های کمیته حسابرسی بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها پرداختند. این مطالعه به بررسی نقش کمیته های حسابرسی چینی در مسئولیت اجتماعی و افشای محیطی می پردازد. محققان بررسی می کنند که آیا ویژگی های کمیته حسابرسی با افشاها مرتبط است یا خیر؟ با استفاده از مجموعه داده های پانل متوازن از شرکتهای انرژی چینی و رگرسیون های اثرات منعطف، مشخص شد که حضور زنان در کمیته حسابرسی به طور مثبتی با احتمال صدور گزارش های مسئولیت اجتماعی و سطح افشای محیط زیست مرتبط است. با این وجود، شواهد ثابتی مبنی بر اینکه برخی از معیارهای مرسوم اثربخشی کمیته حسابرسی از جمله استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی می تواند بر افشاها تأثیر مثبت بگذارد، وجود ندارد. یافته ها نشان می دهد که اعضای زن کمیته حسابرسی نسبت به همتایان مرد خود در افزایش افشای اطلاعات مؤثرتر هستند.

بلی و همکاران در سال ۲۰۲۱، به بررسی تاثیر انتخاب حسابرس بر ریسک پذیری بانکها پرداختند. این محققان اهمیت انتخاب حسابرس در مورد ریسک پذیری بانک را در یک محیط بین کشوری برای ۵۴۹۸ بانک از ۱۱۶ کشور در حال ظهور و توسعه یافته بررسی کردند. با استفاده از امتیاز Z به عنوان شاخصی برای ریسک بانک، شواهد نشان می دهد استخدام یک مؤسسه حسابرسی بزرگ، حتی پس از کنترل متغیرهای بانک و کشور، ریسک بانک را کاهش می دهد. شواهد گزارش شده برای بانک های خارج از ایالات متحده معتبر است. نتایج از نظر اقتصادی معنادار هستند. علاوه بر این، مطابق با این دیدگاه که حسابرسان بزرگ در بازارهای نوظهور به مکانیزم حاکمیت شرکتی خدمت می کنند، متوجه شدند که حسابرسان بزرگ توانایی محدود کردن ریسک بانکی را در کشورهایی که دارای موسسات ضعیف هستند حفظ می کنند. در نهایت، نتایج نشان می دهد که در حالی که کیفیت حسابرسی با ایمنی بانک مرتبط است، تأثیر آن در کشورهایی که نیاز به نظارت حسابرسی دارند کاهش می یابد.

کوشمیدو در سال ۲۰۱۷، با استفاده از یک مدل رگرسیون خطی، به بررسی تأثیر ریسک اعتباری بر سودآوری بانک های یونانی طی سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ پرداخت .

نمونه مورد بررسی وی شامل ۲۳ بانک بوده است. کوشمیدو برای اندازه گیری سودآوری و ریسک اعتباری، به ترتیب شاخص های نسبت بازده دارایی ها و نسبت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول را برگزید. نتایج پژوهش وی مبین رابطه منفی معنا دار بین ریسک اعتباری و سودآوری بانک ها است. نتیجه یادشده با این فرضیه که افزایش ریسک اعتباری منجر به کاهش سودآوری بانک ها می شود، پس بانک ها می توانند از طریق کنترل و نظارت مؤثر ریسک اعتباری، سودآوری خود را افزایش دهند، مطابقت می کند.

شعبانی و شیبانی (۱۴۰۱)، تحقیقی با عنوان «تخصص کمیته حسابرسی و گزارشگری مالی»، انجام دادند. این مطالعه با استفاده از تجزیه و تحلیل چند متغیره، بررسی می کند که آیا کمیته های حسابرسی ها که شامل اعضای دارای تخصص حسابداری، تخصص مالی یا تخصص نظارتی هستند به طور جداگانه بر تصمیم گیری شرکت تاثیر می گذارد. همچنین نحوه بررسی کمیته های حسابرسی با تخصص های مختلف را بررسی می کند کمک به بهبود کیفیت گزارشگری مالی شرکتهایی که دارای سطح بالای مسئولیت اجتماعی هستند می کند. نتایج نشان می دهد که وقتی یک حسابدار معتبر در کمیته حسابرسی یک شرکت وجود داشته باشد مسئولیت اجتماعی براساس انگیزه اخلاقی بالاتر و مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی اختیاری به شدت کنترل می شود. این زمانی موثرتر است که کمیته حسابرسی شامل اعضای حسابدار و تخصص غیر حسابداری باشد.

صفری گرایلی در سال (۱۴۰۰)، در تحقیقی رابطه بین ویژگی حسابرس و کمیته حسابرسی و ریسک پذیری را در شرکتهای فعال در بازار سرمایه بررسی کردند. فرضیه های تحقیق با استفاده از نمونه ای متشکل از ۹۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و با بهره گیری از مدل های رگرسیون چند متغیره مبتنی بر تکنیک داده های تلفیقی مورد آزمون قرار گرفت. یافته های تحقیق حاکی از آن است که با بکارگیری حسابرسان متخصص در صنعت، میزان ریسک پذیری شرکت افزایش می یابد. علاوه بر این، نتایج نشان می دهد که مالکیت سرمایه گذاران نهادی، رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و ریسک پذیری شرکت را تضعیف می کند.

الهیاری و همکاران (۱۴۰۰)، نیز در تحقیقی به بررسی تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر رابطه بین ویژگی هیئت مدیره و مسئولیت اجتماعی در شرکتهای پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در همین راستا نمونه‌ای مشتمل بر ۱۰۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۹۵-۱۳۹۱ (۵۰۲ سال- شرکت مشاهده) انتخاب و آزمون شده است. نتایج آزمون فرضیه های پژوهش به وسیله رگرسیون چند متغیره نشان داد که استقلال اعضای هیئت مدیره، ثبات مدیرعامل و نقش دوگانه مدیرعامل شرکت بر سطح فعالیت مسئولیت اجتماعی تأثیر مستقیم و معناداری دارد بعلاوه استقلال کمیته حسابرسی بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تأثیر مثبتی دارد و در آخر استقلال کمیته حسابرسی رابطه مثبت استقلال اعضای هیئت مدیره، ثبات مدیرعامل و نقش دوگانه مدیرعامل شرکت بر سطح فعالیت مسئولیت اجتماعی را تشدید می نماید.

زمانی و همکاران (۱۳۹۹)، در تحقیقی به بررسی نقش کمیته حسابداری در گزارشگری پایدار پرداختند. پژوهش حاضر از نوع پژوهش های کاربردی بوده و روش آن از نوع علی- پس رویدادی است. جامعه آماری تحقیق، کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. تعداد ۲۲۸ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شده که طی دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ مورد بررسی قرار گرفته اند و از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره جهت آزمون فرضیه و تخمین ضرایب استفاده گردید. نتایج بدست آمده از پژوهش بیانگر این مهم می باشند که استقلال کمیته حسابرسی، تخصص اعضای کمیته حسابرسی و اندازه کمیته حسابرسی بر گزارشگری پایدار شرکت ها تأثیری مثبت و معناداری دارد. این موضوع ناشی از توجه بیشتر کمیته حسابرسی به مسئولیت اجتماعی و موارد مرتبط با توسعه پایدار است. همچنین نتایج بیانگر این است که کمیته حسابرسی به عنوان یکی از ارکان ساختار کنترل داخلی شرکت، در راستای حفظ منافع گروه های مختلف استفاده کننده از اطلاعات حسابداری شرکت گام برداشته و به کارگیری این کمیته در بهبود فرآیند گزارشگری و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش های شفاف و قابل اتکا موثر است. با توجه به نتایج پژوهش به مدیران پیشنهاد می گردد که جهت جلب نظر سرمایه گذاران، همسویی با توسعه محیط زیست، افزایش ارزش شرکت و سایر موارد مؤثر بر کارایی و اثر بخشی شرکت ها، به استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی در جهت افزایش مسئولیت پذیری شرکت توجه نموده و آن را در برنامه خود قرار دهند.

صدقی و همکاران در سال ۱۳۹۵، در پژوهشی با عنوان ارائه الگویی برای محاسبه ریسک نرخ بهره در صنعت بانکداری بیان می کنند که نوسان نرخ های بهره موجب تغییرات اساسی در سود و زیان ارزش دارایی ها و بدهی های بانک ها و مؤسسات اعتباری شده است. کنترل ریسک نرخ بهره بر میزان درآمد یا بازدهی که با تغییر در نرخ بهره در معرض خطر قرار می گیرد، ارتباط مستقیم دارد. بنابراین سرمایه و سودآوری مؤسسات اعتباری مستلزم کنترل ریسک نرخ بهره در دوره های مختلف زمانی است. در این مقاله الگوریتمی برای محاسبه تمام جریان های ورودی و خروجی بانک در بازه های مختلف زمانی بکار برده شده است. در نتیجه شکاف جریان های ورودی و خروجی مورد ارزیابی قرار گرفته و در نهایت سود یا زیان ناشی از تغییرات نرخ بهره در سناریوهای مختلف بررسی شده است. این مقاله حاصل پژوهشی است که در بانک رفاه انجام شده و ضمن بررسی چگونگی کنترل ریسک نرخ بهره یا ریسک ناشی از نوسانات نرخ بهره، الگویی برای محاسبه ریسک نرخ بهره در صنعت بانکداری ارائه و باداده های واقعی و عملکردی بانک رفاه مورد آزمون قرار گرفته است.

۳- فرضیه تحقیق

فرضیه اول: اثربخشی کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانک تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: اثربخشی کمیته حسابرسی بر کارایی بانک تاثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: اثربخشی کمیته حسابرسی از طریق کارایی بانک بر ریسک پذیری بانک

تاثیر معناداری دارد.

۴- روش تحقیق

این تحقیق دارای ویژگی های زیر خواهد بود:

۱- به لحاظ هدف تحقیقی کاربردی است

۲- به لحاظ شیوه اجرا تحقیقی همبستگی است

۳- به لحاظ نوع داده ها پانلی یا ترکیبی است

۴- به لحاظ گردآوری اطلاعات تحقیقی کتابخانه ای است

هدف تحقیق

هدف اول: بررسی تاثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانک

هدف دوم: بررسی تاثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر کارایی بانک

هدف سوم: بررسی تاثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانک از طریق کارایی بانک

قلمرو موضوعی

این تحقیق به بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانکها می پردازد از این رو می توان آن را در حوزه مطالعات رشته حسابداری و حسابرسی به حساب آورد

قلمرو زمانی

برای بررسی فرضیات تحقیق از یک دوره زمانی ۵ ساله بین سال های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ استفاده شده است.

قلمرو مکانی

قلمرو مکانی این تحقیق نیز بورس اوراق بهادار تهران و بانکهای پذیرفته شده در آن است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش تمامی بانکهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ می باشد. همچنین، در این پژوهش، نمونه از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری، انتخاب خواهد شد. به این ترتیب که نمونه، متشکل از کلیه شرکتهای موجود در جامعه آماری است که حائز معیارهای زیر باشند:

۱- پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند باشد.

۲- اطلاعات مورد نیاز در دسترس و قابل استفاده باشد.

۳- تغییر سال مالی در طول دوره پژوهش در آنها رخ نداده باشد

روشها و ابزار گردآوری اطلاعات:

جمع آوری اطلاعات مورد نیاز برای انجام این پژوهش در دو بخش صورت گرفته است. در بخش اول که مربوط به مباحث و مسائل تئوریک و نظری و همچنین پیشینه تحقیقات بوده است از مقالات، کتب و پایان نامه های معتبر و در دسترس استفاده شده است.

در بخش دوم و به منظور گردآوری اطلاعات مربوط به متغیرها و کمی سازی آنها، از اطلاعات مربوط به صورتهای مالی بانکهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. برای این منظور از سایت کدال و نرم افزار ره آورد نوین استفاده می شود.

۵-مدل و نحوه اندازه گیری متغیرها:

با توجه به استفاده از تکنیک بارون کنی (۱۹۸۶)، برای بررسی اثر میانجی، مدلهای سه گانه زیر در این تحقیق استفاده خواهد شد:

مدل اول (گام اول تکنیک بارون و کنی /فرضیه اول):

$$Risk_{i,t} = \alpha + \beta_1 AuditCom_{i,t} + \sum Control_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل دوم (گام دوم تکنیک بارون و کنی /فرضیه دوم):

$$BEF_{i,t} = \alpha + \beta_1 AuditCom_{i,t} + \sum Control_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل سوم (گام سوم تکنیک بارون و کنی /فرضیه سوم):

$$Risk_{i,t} = \alpha + \beta_1 AuditCom_{i,t} + \beta_2 BEF_{i,t} + \sum Control_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

۶- تجزیه و تحلیل آماری :

۶-۱- آمار توصیفی

نتایج حاصل از آمار توصیفی کلیه متغیرهای پژوهش در جدول ۱ قابل رؤیت است.

جدول ۱: آمار توصیفی

متغیر	میانگین	حداقل	حداکثر	انحراف معیار
ریسک پذیری بانک	۱/۰۶	۰/۰۹	۲/۲۶	۰/۸۸
اثربخشی کمیته حسابرسی	۰/۴۸	۰/۳۳	۰/۶۶	۰/۱۹
کارایی بانک	۰/۵۱	۰/۲۹	۰/۷۳	۰/۴۲
اندازه	۶/۰۱	۴/۰۶	۸/۱۰	۰/۹۹
مالکیت نهادی	۰/۵۳	۰/۲۶	۰/۷۱	۰/۳۶
سودآوری	۰/۲۲	۰/۱۱	۰/۳۸	۰/۰۹
اهرم مالی	۰/۳۹	۰/۰۹	۰/۶۱	۰/۲۰

۶-۲- آمار استنباطی

۳-۶- بررسی ایستایی متغیرها

در این آزمون فرض صفر به معنای رد ایستایی متغیرهاست و آنچنان که نتایج گزارش شده در جدول زیر نشان می دهد، همه متغیرها از سطح معناداری زیر ۰/۰۵ برخوردار هستند، بنابراین، فرض صفر در تمام موارد رد شده و در نتیجه، همه متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد مانا (ایستا) هستند.

جدول ۲: بررسی وضعیت ایستایی

متغیر	آماره	سطح معناداری	نتیجه گیری
ریسک پذیری بانک	-۲۹/۴۲	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
اثربخشی کمیته حسابرسی	-۲۳/۸۸	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
کارایی بانک	-۳۰/۵۱	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
اندازه	-۴۳/۰۱	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
مالکیت نهادی	-۲۵/۵۳	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
سودآوری	-۲۰/۲۲	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد
اهرم مالی	-۶۶/۳۹	۰/۰۰۰	تایید مانایی در سطح اطمینان ۹۹ درصد

بررسی فرضیه اول؛ گام نخست تکنیک بارون و کنی (تأثیر متغیر مستقل بر متغیر

وابسته)

همانگونه که در فصل سوم بیان شد، نخستین فرضیه پژوهش در حقیق گام نخست آزمون اثر میانجی به روش بارون و کنی (۱۹۸۶) است که رابطه بین متغیر مستقل و وابسته را بررسی می کند. با توجه به تابلویی بودن داده ها، به منظور تعیین ضرایب لازم است تا با انجام آزمون لیمر نسبت به تعیین یکی از روش های اثرات مشترک یا تصادفی اقدام نمود. فرضیه های این آزمون به قرار ذیل است:

$$\begin{cases} H_0 = \text{روش اثرات مشترک (داده های ترکیبی)} \\ H_1 = \text{روش اثرات تصادفی (داده های پانلی)} \end{cases}$$

نتیجه حاصل از این آزمون در جدول ذیل قابل رویت است:

جدول ۳: نتایج آزمون لیمر مدل اول

آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۴/۲۲	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

با توجه به رد فرض صفر، جهت تعیین یکی از دو روش اثرات ثابت تصادفی و اثرات

ثابت، نیاز به انجام آزمون هاسمن است. فرضیه های این آزمون به قرار ذیل است:

$$\begin{cases} H_0 = \text{روش اثرات ثابت تصادفی} \\ H_1 = \text{روش اثرات ثابت} \end{cases}$$

که نتیجه در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴: نتایج آزمون هاسمن مدل اول

آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۲۱/۴۰	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

معهدا همانگونه که دیده می شود، با توجه به رد فرض صفر آزمون هاسمن، روش اثرات ثابت به عنوان بهترین روش تخمین مدل برگزیده می شود. در ادامه و به منظور سنجش وجود یا عدم وجود ناهمسانی واریانس از آزمون LM-ARCH استفاده شده است که نتایج آن در جدول ذیل دیده می شود:

جدول ۵: نتایج آزمون ناهمسانی واریانس مدل اول

نام آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	وضعیت
کای دو	۰/۴۶	۰/۳۲۴۹	عدم وجود ناهمسانی واریانس

با توجه به تایید فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس، روش تخمین OLS به عنوان روش تخمین مناسب مدل انتخاب می شود. که جواب نتایج در جدول ۴-۵ قابل رویت است.

جدول ۶: نتایج رگرسیون مدل اول

متغیر وابسته: ریسک پذیری بانک				
متغیرها	ضرایب	آماره T	سطح معناداری	
عرض از مبدا	۰/۱۵	۰/۹۹	۰/۲۹۸۷	VIF
اثربخشی کمیته حسابرسی	۰/۳۰	۴/۹۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰۹
اندازه	۰/۰۲	۱/۰۱	۰/۲۱۰۴	۱/۰۵
مالکیت نهادی	-۰/۲۲	-۲/۹۲	۰/۰۱۹۸	۱/۰۱
سودآوری	۰/۴۳	۴/۴۲	۰/۰۰۰۹	۱/۰۶
اهرم مالی	-۰/۲۳	-۵/۱۲	۰/۰۰۰	۱/۱۱
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۶			
آماره آزمون F	۱۹/۰۴			
سطح معناداری آماره آزمون F	۰/۰۰۰			
دوربین واتسون	۲/۰۰			

عدد آماره F و احتمال آن که به ترتیب ۱۹/۰۴ و ۰/۰۰۰ می‌باشند، بیانگر کفایت کلی مدل است. قرار گرفتن عدد مربوط به آزمون دوربین - واتسون در محدوده ۱/۵ تا ۲/۵ نیز بیانگر عدم وجود خودهمبستگی پیاپی در مدل است. با رجوع به معیار VIF نیز وجود همخطی بین متغیرهای مستقل نیز رد می‌شود. ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی قادر به تبیین ۵۶ درصد از رفتار متغیر وابسته هستند. در نهایت، با توجه به سطح معناداری و ضریب متغیر اثربخشی کمیته حسابرسی (۰/۰۰۰ و ۰/۳۰)، وجود تاثیر مثبت و معنادار اثربخشی کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانک در سطح اطمینان ۹۹٪ تایید می‌شود. بنابراین ضمن تایید گام اول تکنیک بارون و کنی، فرضیه اول تحقیق نیز مورد تایید قرار می‌گیرد.

بررسی فرضیه دوم؛ گام دوم تکنیک بارون و کنی (تاثیر متغیر مستقل بر متغیر

میانجی)

به منظور اطمینان از معناداری مسیر میانجی، پس از بررسی تاثیرگذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته، باید مطمئن شد که درگام دوم، متغیر مستقل ر متغیر میانجی نیز تاثیر معناداری دارد تا مسیر اثرگذاری متغیر مستقل بر وابسته از طریق متغیر میانجی معنادار باشد. در این مورد نیز همانند مدل قبل، نیاز به انجام آزمونهای لازم (لیمر، هاسمن و آرچ) در این مدل نیز وجود دارد که نتایج حاصل در جدول تجمیعی ۴-۶ قابل رویت است.

جدول ۷: نتایج آزمونهای لیمر، هاسمن و آرچ مدل دوم

نتایج آزمون لیمر			
آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون	
۲/۷۷	۰/۰۰۰	رد فرض صفر	
نتایج آزمون هاسمن			
آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون	
۲۵/۸۳	۰/۰۰۰	رد فرض صفر	
نتایج آزمون ناهمسانی واریانس			
نام آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	وضعیت
کای دو	۰/۶۰	۰/۲۹۸۹	عدم وجود ناهمسانی واریانس

با توجه به تایید شرایط مقتضی، روش تخمین OLS بین متغیرهای مستقل (اثربخشی کمیته حسابرسی) و میانجی (کارایی بانک)، به عنوان روش تخمین مناسب مدل انتخاب می شود. که جواب نتایج در جدول ۸. قابل رویت است.

جدول ۸: نتایج رگرسیون مدل دوم

متغیر وابسته این بخش: کارایی بانک				
	سطح معناداری	آماره T	ضرایب	متغیرها
VI F	۰/۲۱۰۰	۱/۰۲	۰/۱۱	عرض از مبدا
۱/۰۱	۰/۰۰۳۹	۴/۲۶	۰/۱۹	اثربخشی کمیته حسابرسی
۱/۰۲	۰/۱۹۹۹	۱/۰۶	۰/۱۲	اندازه
۱/۰۲	۰/۰۱۹۰	-۲/۹۶	-۰/۱۸	مالکیت نهادی
۱/۰۶	۰/۰۰۰۵	۴/۶۶	۰/۳۹	سودآوری
۱/۱۰	۰/۰۰۰	-۵/۲۰	-۰/۲۰	اهرم مالی
			۰/۴۹	ضریب تعیین تعدیل شده
			۱۸/۶۶	آماره آزمون F
			۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره آزمون F
			۲/۰۲	دوربین واتسون

عدد آماره F و احتمال آن که به ترتیب ۱۸/۶۶ و ۰/۰۰۰ می باشند، بیانگر کفایت کلی مدل است. قرار گرفتن عدد مربوط به آزمون دوربین - واتسون در محدوده ۱/۵ تا ۲/۵ نیز بیانگر عدم وجود خودهمبستگی پیاپی در مدل است. با رجوع به معیار VIF نیز وجود همخطی بین متغیرهای مستقل نیز رد می شود. ضریب تعیین تعدیل شده در این بخش نشان می دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی قادر به تبیین ۴۹ درصد از رفتار متغیر وابسته هستند. در نهایت، همانگونه که دیده می شود، اثربخشی کمیته حسابرسی (با ضریب ۰/۱۹ و سطح معناداری ۰/۰۰۳۹)، دارای مثبت و معنادار بر کارایی بانک در سطح اطمینان ۹۹٪ است. بنابراین ضمن تایید گام دوم تکنیک بارون و کنی، فرضیه دوم تحقیق نیز مورد تایید قرار میگیرد.

بررسی فرضیه سوم؛ گام سوم تکنیک بارون و کنی (تاثیر همزمان متغیر مستقل و میانجی بر متغیر وابسته)

همانطور در فصل سوم تشریح شد، در مرحله پایانی روش بارون و کنی (۱۹۸۶)، متغیرهای مستقل و میانجی را بصورت همزمان وارد مدل می کنیم تا به بررسی تفاوت احتمالی ضریب متغیر مستقل در حضور متغیر میانجی پرداخته شود.

همانند مدل‌های قبل، نیاز به انجام آزمونهای لازم (لیمر، هاسمن و آرچ) در این مدل نیز وجود دارد که نتایج حاصل در جدول تجمیعی ۹ قابل رویت است.

جدول ۹: نتایج آزمونهای لیمر، هاسمن و آرچ مدل سوم

نتایج آزمون لیمر			
نتیجه آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۲/۹۶	
نتایج آزمون هاسمن			
نتیجه آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	
رد فرض صفر	۰/۰۰۰	۳۲/۱۱	
نتایج آزمون ناهمسانی واریانس			
نام آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری	وضعیت
کای دو	۰/۵۱	۰/۳۶۲۵	عدم وجود ناهمسانی واریانس

با توجه به تایید شرایط مقتضی، در این مورد نیز برای انجام برازش از روش تخمین حداقل مربعات معمولی استفاده می شود. جواب نتایج در جدول ۴-۹ قابل رویت است.

جدول ۱۰: نتایج رگرسیون مدل سوم

متغیر وابسته: ریسک پذیری بانک				
متغیرها	ضرایب	آماره T	سطح معناداری	
عرض از مبدا	۰/۱۱	۰/۹۶	۰/۳۰۰۱	VIF
اثربخشی کمیته حسابرسی	۰/۱۳	۴/۱۷	۰/۰۰۵۶	۱/۰۱
کارایی بانک	۰/۱۶	۳/۲۸	۰/۰۱۱۲	۱/۰۲
اندازه	۰/۰۱	۱/۰۱	۰/۲۱۰۵	۱/۰۲
مالکیت نهادی	-۰/۱۹	-۲/۹۹	۰/۰۰۸۷	۱/۰۳

سودآوری	۰/۳۱	۴/۵۶	۰/۰۰۰	۱/۰۴
اهرم مالی	-۰/۲۰	-۵/۱۰	۰/۰۰۰	۱/۰۹
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۹			
آماره آزمون F	۱۸/۹۳			
سطح معناداری آماره آزمون F	۰/۰۰۰			
دوربین واتسون	۱/۹۸			

در این مورد نیز، عدد آماره F و احتمال آن که به ترتیب ۱۸/۹۳ و ۰/۰۰۰ می‌باشند، بیانگر کفایت کلی مدل است. قرار گرفتن عدد مربوط به آزمون دوربین - واتسون در محدوده ۱/۵ تا ۲/۵ نیز بیانگر عدم وجود خودهمبستگی پیاپی در مدل است. با رجوع به معیار VIF نیز وجود همخطی بین متغیرهای مستقل نیز رد می‌شود.

آنچنان که دیده می‌شود، متغیر میانجی (کارایی بانک) تاثیر معناداری بر متغیر وابسته (ریسک پذیری بانک) دارد. از این رو شرط سوم روش بارون و کنی (۱۹۸۶)، تایید می‌شود و به همین ترتیب فرضیه سوم پژوهش نیز تایید می‌شود. در عین حال با توجه به آنکه علیرغم اضافه شدن متغیر میانجی به مدل، ضریب متغیر مستقل همچنان معنادار است، بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که متغیر واسطه (کارایی بانک) دارای تاثیر واسطه یا میانجی گر جزئی بر رابطه بین اثربخشی کمیته حسابرسی و ریسک پذیری بانک است. لازم به اشاره است که ضریب تعیین تعدیل شده در این بخش به ۶۹ درصد افزایش یافته است که نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل، میانجی و کنترلی قادر به تبیین ۶۹ درصد از رفتار متغیر وابسته هستند.

۷- خلاصه نتایج فرضیه های تحقیق:

جدول ۱۱، خلاصه ای از نتایج به دست آمده را نشان داده و متعاقب آن به تشریح نتایج به دست آمده و مقایسه آن با سایر مطالعات مشابه پرداخته شده است.

جدول ۱۱: خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتیجه آزمون فرضیه	عنوان فرضیه: فرضیه اول: اثربخشی کمیته حسابرسی بر ریسک پذیری بانک تاثیر معناداری دارد.
تایید فرضیه	ضریب مربوط به متغیر مستقل در این فرضیه، مثبت و معنادار می‌باشد که نشان‌دهنده تایید تاثیر مستقیم و معنادار متغیر مستقل (اثربخشی کمیته حسابرسی) بر متغیر وابسته (ریسک پذیری بانک) می‌باشد.

نتیجه آزمون فرضیه	عنوان فرضیه: فرضیه دوم: اثربخشی کمیته حسابرسی بر کارایی بانک تاثیر معناداری دارد.	
تایید فرضیه	ضریب مربوط به متغیر مستقل در این فرضیه، مثبت و معنادار می باشد که نشان دهنده تایید تاثیر مستقیم و معنادار متغیر مستقل (اثربخشی کمیته حسابرسی) بر متغیر میانجی (کارایی بانک) می باشد.	نتیجه آزمون (گام دوم)
نتیجه آزمون فرضیه	عنوان فرضیه: فرضیه سوم: اثربخشی کمیته حسابرسی از طریق کارایی بانک بر ریسک پذیری بانک تاثیر معناداری دارد.	
تایید فرضیه	ضریب مربوط به متغیر میانجی در این فرضیه، مثبت و معنادار می باشد که نشان دهنده تایید تاثیر مستقیم و معنادار متغیر میانجی (کارایی بانک) بر متغیر وابسته (ریسک پذیری بانک) می باشد. در عین حال با توجه به معنادار بودن ضریب متغیر مستقل (اثربخشی کمیته حسابرسی)، متغیر میانجی دارای اثر میانجی گر جزئی است.	نتیجه آزمون (گام سوم)

منابع:

- احمدپور، احمد و شهسواری، معصومه. (۱۳۹۳). مدیریت سود و تأثیر کیفیت سود بر سودآوری آتی شرکت های ورشکسته بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۱(۴۱)، ۳۷-۵۸.
- اسماعیل زاده، علی و نصرت الله، ترامشلو. (۱۳۹۱). تأثیر رقابت بر سر حق الزحمه حسابرسی بر کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی، فصلنامه حسابداری رسمی، ۳۰، ۷۰-۹.
- اعتمادی، حسین؛ محمدی، امیر و ناظمی اردکانی، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و کیفیت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، ۱(۲-۱)، ۱۷-۳۲.
- اکبری، محسن؛ محفوظی، غلامرضا و هوشمند، رضوان. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر رفتار ناکارآمد و تأثیر آن بر تغییر شغل حسابرسان، پژوهش های تجربی حسابداری، ۵(۳)، ۱۰۳-۱۲۶.
- بنی مهد، بهمن؛ عربی، مهدی؛ حسن پور، شیوا و شاهرخ بزرگمهریان. (۱۳۹۷). مروری بر معیارهای اندازه گیری کیفیت حسابرسی: کاربردها و نقاط ضعف و قوت، پژوهش حسابداری، ۸(۴)، ۳۳-۶۳.
- پزشکیان سید علیرضا، حسینی ازان اخاری، سید مهدی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مدت تصدی حسابرس با کیفیت حسابرسی. دانش حسابرسی، ۱۷(۶۷)، ۲۳۵-۲۶۴.

- پزشکیان، سید علیرضا و حسینی ازان اخاری، سید مهدی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مدت تصدی حسابرس با کیفیت حسابرسی، دانش حسابرسی، ۱۷(۶۷)، ۲۳۵-۲۶۴.
- پژویان، جمشید و فقیه نصیری، مرجان (۱۳۸۸). «اثر رقابت‌مندی بر رشد اقتصادی رویکرد الگوی رشد درون‌زا». فصلنامه‌ی پژوهش‌های اقتصادی، بهار ۱۳۸۸، سال سیزدهم، (۳۸)، صص ۱۳۲-۹۷.
- پورتر، مایکل (۱۳۸۴). «استراتژی رقابتی تکنیک‌های تحلیل صنعت و رقبا». مترجم: جهانگیری مجیدی و عباس مهرپویا، تهران، انتشارات موسسه خدمات فرهنگی وصال.
- پورکریم، یعقوب، جبارزاده کنگرلویی، سعید، نونهال نهر، علی اکبر (۱۳۹۰)، رابطه بین کیفیت حسابرسی و قابلیت اتکا اقلام تعهدی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی.
- جهانی مرضیه. (۱۳۹۹). رابطه بین کیفیت حسابرسی و دوره تصدی حسابرسی. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۴(۴۷)، ۳۸-۴۵.
- حساس یگانه، یحیی. آذین‌فر، کاوه (۱۳۹۱)، رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی و اندازه مؤسسه حسابرسی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره هفده، شماره ۶۱.
- خداداد، فرهاد (۱۳۸۸). «دیدگاه‌های مختلف در مورد مفهوم و نظریه رقابت و تطبیق آن با وضعیت رقابت در بخش صنعت ایران». فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال هفدهم، شماره ۵۱، صص ۴۰-۲۵.
- خدامی‌پور، احمد و برزایی، یونس (۱۳۹۲). «بررسی رابطه رقابت بازار محصول با ساختار هیئت‌مدیره و کیفیت افشا». مجله دانش حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۴، صص ۶۱-۵۶.
- خرم آبادی، مهدی؛ لشگرآرا، سهیلا؛ طاهرزاده، سیده عاطفه و فضل الهی دهکردی، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر دوره تصدی حسابرس بر کیفیت سود با تأکید بر عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. حسابداری و منافع اجتماعی، ۹(۲)، ۹۹-۱۱۸.
- دارابی، رویا؛ چناری بوکت، حسن و محمودی خاتمی، مرجان. (۱۳۹۵). تأثیر تخصص در صنعت، دوره تصدی حسابرسی و استقلال حسابرس بر ریزش قیمت سهام، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۸(۳۲)، ۱۱۹-۱۳۸.
- رحیمیان نظام الدین، توکل نیا اسماعیل. (۱۳۹۲). اهرم مالی و ارتباط آن با درماندگی مالی و فرصت‌های رشد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (روابط خطی و انحنایی)، فصلنامه حسابداری مالی، ۵(۲۰)، ۱۰۸-۱۲۹.

رمضانی، علی اکبر؛ بنی مهد، بهمن و رویایی، رمضانعلی. (۱۳۹۳). سهم بازار حسابرسی و اظهار نظر حسابرسان: شواهدی از بخش خصوصی حسابرسی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۴(۱۳)، ۷۷-۸۶.

زلقی، حسن؛ سیفی لاله، سالار و مینایی تبریزی، فاطمه سادات. (۱۳۹۹). تاثیر توانایی مدیریت و سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر رابطه بین بیش‌اعتمادی مدیریتی و حق‌الزحمه حسابرسی. دانش حسابداری مالی، ۷(۳)، ۸۵-۱۱۰.

سجادی، حسین و دلفی، مهدی. (۱۳۹۰). چرخش اجباری حسابرسان: پیامدهای متفاوت در شرکت‌های بزرگ و کوچک، مجله حسابداری رسمی، ۱۲، ۱۰۴-۱۰۸.

سید نژاد فهیم، سید رضا و زمانی، سمانه. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر میزان اصلاحات سود حسابرسی. مدیریت نوآوری و راهبردهای عملیاتی، ۱(۲)، ۱۴۰-۱۵۶.

سیف‌اللهی، ناصر (۱۳۹۶)، رابطه منفی بین ریسک اعتباری و ریسک ارز با بازده قیمتی سهام بانکها در ایران، مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، شماره ۳۰، صص ۱۹-۳۱.

صفری گرایلی، مهدی (۱۴۰۰)، رابطه به کارگیری حسابرسان متخصص صنعت و ریسک پذیری شرکت،

- Abidin, S., Beattie, V., & Goodacre, A. (2010). Audit market structure, fees and choice in a period of structural change: Evidence from the UK-1998-2003. *The British Accounting Review*, 42(3), 187-206.
- Alhababsah, S. (2019). Ownership structure and audit quality: An empirical analysis considering ownership types in Jordan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 35, 71-84.
- Ali, B., & Kamardin, H. (2018). Real earnings management: a review of literature and future research. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 10(1), 440-456.
- Almarayeh, T. S., Aibar-Guzmán, B., & Abdullatif, M. (2020). Does audit quality influence earnings management in emerging markets? Evidence from Jordan: ¿Influye la calidad de la auditoría en la gestión de resultados en los mercados emergentes? Evidencia de Jordania. *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 23(1), 64-74.
- Aobdia, D. (2015). Proprietary information spillovers and supplier choice: Evidence from auditors. *Review of Accounting Studies*, 20(4), 1504-1539.
- Baral, K. J. (2015). Health check up of commercial banks in the framework of CAMEL: a case study of joint venture banks in Nepal. *The Journal of Nepalese Business Studies*, 1(2): 231-241.
- Bley, J. Saad, M & Samet A. (2021). Auditor choice and bank risk taking. *International Review of Financial Analysis*, 61: 100-116.
- Bagherpour, M. A., Monroe, G. S., & Shailer, G. (2014). Government and managerial influence on auditor switching under partial privatization. *Journal of Accounting and Public Policy*, 33(4), 372-390.
- Beatty, A., Liao, S. and Yu, J. (2013), "The spillover effect of fraudulent financial reporting on peer
- Bekaert, G., Ehrmann, M., Fratzscher, M. & A. Mehl (2014), The global crisis and equity market contagion, *The Journal of Finance*, 69(6): 2597-2649.

- Francis, J. R., Michas, P. N., & Seavey, S. E. (2013). Does audit market concentration harm the quality of audited earnings? Evidence from audit markets in 42 countries. *Contemporary Accounting Research*, 30(1), 325-355.
- Gu, T., Li, Y., Ye, K., & Zhuang, W. (2019). The Spillover Effects of Mandatory Audit Partner Rotation: Evidence from Audit Adjustments. Yinghua and Ye, Kangtao and Zhuang, Wenzhi, *The Spillover Effects of Mandatory Audit Partner Rotation: Evidence from Audit Adjustments* (July 31, 2019).
- Guney, Y. Li. Fairchild, R. (2011). The relationship between product market competition and capital structure in chinese listed firms. *International review of financial Analysis*, vol. 20, pp. 41-51.
- Hoffmann, P. (2011). Determinants of the profitability of the US banking industry. *International Journal of Business and Social Science*, 2: 22-45.
- Huang, T. C., Chang, H., & Chiou, J. R. (2016). Audit market concentration, audit fees, and audit quality: Evidence from China. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 35(2), 121-145.
- Inaam, Z., & Khamoussi, H. (2016). Audit committee effectiveness, audit quality and earnings management: a meta-analysis. *International Journal of Law and Management*.
- International Auditing and Assurance Standards Board. (2011). *Perspective IAASB a Quality Audit*. New York: USA.
- Johnston, J. A., & Zhang, J. H. (2021). Auditor style and financial reporting similarity. *Journal of Information Systems*, 35(1), 79-99.
- Kallapur, S., Sankaraguruswamy, S. & Y. Zang. (2010). *Audit Market Concentration and Audit Quality*. Working paper, Indian School of Business, National University of Singapore and Singapore Management University.
- Kallapur, S., Sankaraguruswamy, S., & Zang, Y. (2010). *Audit market concentration and audit quality*. Available at SSRN 1546356.
- Li, D. (2007). *Auditor tenure and accounting conservatism* (Doctoral dissertation, Georgia Institute of Technology).
- Li, V. (2016). Do false financial statements distort peer firms' decisions?. *The Accounting Review*, 91(1), 251-278.
- Li, X. D., Sun, L., & Ettredge, M. (2017). Auditor selection following auditor turnover: Do peers' choices matter?. *Accounting, Organizations and Society*, 57, 73-87.
- Mayhew, B. W., & Wilkins, M. S. (2003). Audit firm industry specialization as a differentiation strategy: Evidence from fees charged to firms going public. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 33-52.
- Mayhew, B. W., & Wilkins, M. S. (2003). Audit firm industry specialization as a differentiation strategy: Evidence from fees charged to firms going public. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 33-52.
- Mohanty, P. (2004). *Institutional investors and corporate governance in India*. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=353820>
- Moore, D. A., & Loewenstein, G. (2004). Self-interest, automaticity, and the psychology of conflict of interest. *Social Justice Research*, 17(2), 189-202.
- Newton, N. J., Wang, D. & M. S. Wilkins. (2013). Does a lack of choice lead to lower quality? Evidence from auditor competition and client restatements. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 32, No. 3, Pp. 31– 67.
- Numan, W., & Willekens, M. (2012). *Competitive pressure, audit quality and industry specialization*. Working paper.
- Pandey, I. M. (2014). Capital Structure, profitability and market structure: evidence of Malaysia. *Asia pacific Journal of Economics and Business*, Vol. 8, No. 2, pp. 78-91.
- Rastegari, N., & Mahdavi, G. (2020). Auditor Specialization in the Industry and Audit Market Structure. *Journal of Knowledge Accounting*, 11(4), 97-128.

- Richard M. Baylis & Clatworthy, Mark A. (2014). Competition in the market for audit services. Wiley Encyclopedia of Management, ed. Professor Sir Cary L Cooper.
- Sattar, U., Javeed, S. A., & Latief, R. (2020). How audit quality affects the firm performance with the moderating role of the product market competition: Empirical evidence from Pakistani manufacturing firms. *Sustainability*, 12(10), 4153.
- Sinnett, W. M. (2004). Are there good reasons for auditor rotation? Auditor rotation remains a concern of regulators and governance activists, and Financial Executives Research Foundation (FERF) asks whether it's good corporate governance or a question of costs versus benefits. *Financial Executive*, 20(7), 29-33.
- Soliman, M. M., & Ragab, A. A. (2014). Audit committee effectiveness, audit quality and earnings management: an empirical study of the listed companies in Egypt. *Research journal of finance and accounting*, 5(2), 155-166.
- Van Raak, J., Peek, E., Meuwissen, R., & Schelleman, C. (2020). The effect of audit market structure on audit quality and audit pricing in the private-client market. *Journal of Business Finance & Accounting*, 47(3-4), 456-488.
- Van Tendeloo, B., & Vanstraelen, A. (2008). Earnings management and audit quality in Europe: Evidence from the private client segment market. *European accounting review*, 17(3), 447-469.
- Yassin, F. M., & Nelson, S. P. (2012). Audit committee and internal audit: Implications on audit quality. *International Journal of Economics, Management and Accounting*, 20(2).
- Zubeltzu- Jaka, E., Álvarez- Etxeberria, I., & Ortas, E. (2020). The effect of the size of the board of directors on corporate social performance: A meta-analytic approach. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(3), 1361-1374.
- Zureigat, Q. M. (2011). The effect of ownership structure on audit quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10).